

ERIK KRÅKSTRÖM-PUURAKENNUSPALKINTO

Rakennustaiteen seura on 22.9.2009 jakanut Erik Kråkström -puurakennuspalkinnon arkkitehti Ulla Raholalle ja insinööri Juhani Pentinmikolle ansioistaan Tyrvään Pyhän Olavin kirkon ja Porvoon Tuomiokirkon jälleenrakentamisessa. Edesmenneen arkkitehti Kråkströmin nimeä kantava tunnustus annetaan erityisistä ansioista perinteisen puurakentamisen alueella. Palkintosumma on 4000 euroa.

Palkitut hankkeet

Kaksi myöhäiskeskiaikaista kivikirkkoa: Porvoon tuomiokirkko ja Tyrvään Pyhän Olavin kirkko ovat ulkoiselta hahmoltaan toistensa kaltaiset, sakaristolla ja asehuoneella varustetut pitkäkirkot. Kooltaan, historialtaan, sisätiloiltaan sekä jälleenrakennustavoiltaan rakennukset eroavat kuitenkin suuresti toisistaan.

Tyrvään Pyhän Olavin kirkko

Palossa syyskuun 21. vuonna 1997 tuhoutui kirkon keskiaikainen kattorakenne, 1700-luvulta peräisin ollut pohjoislappeen ja etelälappeen vasta jälleenrakennettu paanukate sekä lähes koskemattomassa asussa ollut, 1780 valmistunut puinen sisätila maalauksineen.

Kirkon uudet kattorakenteet, paanukate sekä muurien korjaus suunniteltiin Museovirastossa ja toteutettiin oppilaitosten sekä talkootyön voimin. Sisätilan suunnitteli arkkitehtitoimisto Ulla Rahola ja rakennesuunnittelusta vastasi insinööritoimisto Pentinmikko Oy. Suunnittelutyö alkoi vuonna 1999 ja työn toteuttivat jo paanukaton toteuttaneiden talkoolaisten ydinjoukko työnjohtajan johdolla, saarnatuoli toteutettiin oppilaitostyönä. Työn rakennuttajana toimi Vammalan seurakunta.

Tilan jälleenrakennuksen tavoitteena oli vanhan menetetyn sisätilan maiseman palauttaminen. Rakenteet palautettiin vanhoille paikoilleen käyttäen hyväksi seinissä olevia koloja sekä pilarien vanhoja tukia. Vanhoja lehtisahakoristeita ja palossa hävinneitä rakennedetaljeja ei työssä palautettu; itse rakenteet saivat toimia koristeina. Ainoat rekonstruoidut elementit olivat pilarien viisteet, alttarialueen pylväspäät sekä kuori-ikkunan ympärillä oleva puinen rakennelma, jotka katsottiin tärkeäksi sisätilan maiseman kannalta. Rakenteet toteutettiin perinteisillä puuliitoksilla.

Sisätila valmistui vuonna 2003, jolloin kirkko myös otettiin uudelleen käyttöön. Vammalan seurakunta valitsi vuonna 2004 kirkon maalausten uusiksi tekijöiksi taidemaalarit Kuutti Lavosen ja Osmo Rauhalan. Maalauksissa noudatettiin

menetetyn sisätilan maalausten kuvaohjelmaa ja ne toteutettiin samoille pinnoille, missä vanhat maalaukset olivat sijainneet. Maalausten vastaanottojuhlaa vietettiin elokuussa 2009.

Porvoon tuomiokirkko

Katto tuhoutui tulipalossa 29.5.2006. Palossa menetettiin runkokuoneen 1730-luvulla tehdyt sekä sakariston ja asehuoneen mahdollisesti keskiaikaiset kattorakenteet sekä 1832 valmistuneet paanukatteen. Muurattujen holvien ansioista palo ei levinyt sisätiloihin, jotka kärsivät vain savu- ja kosteusvaurioita. Jälleenrakennustöiden suunnittelusta vastasi laaja-alainen suunnitteluryhmä, jossa arkkitehti- ja rakennesuunnittelijat olivat samat kuin Tyrvään Pyhän Olavin kirkossa. Museovirasto vastasi työn antikvaarisesta valvonnasta ja rakennuttajana toimi Porvoon seurakuntayhtymä.

Rakennesuunnittelulla oli katon jälleenrakennuksessa keskeinen asema. Työryhmässä mietittiin erilaisia toteuttamisvaihtoehtoja ja päädyttiin runkokuoneen katon toteuttamiseen massiivipuurakenteena pääosin metallipulttikiinnityksiin. Työ päätettiin toteuttaa pitkistä puutavarasta sekä käyttää myös perinteisiä puuliitoksia rakenneratkaisujen tukena. Sakariston ja asehuoneen kattorakenteet toteutettiin kokonaisuudessaan perinteisin puuliitoksien. Toteutustyöhön palkattiin ammattitaitoinen puutöiden valvoja, joka osallistui myös puutavaran hankintaan. Työt toteutettiin normaalina urakkamenettelyinä.

Töitä vauhditti kirkon ympärille rakennettu arvokas säänsuoja, joka mahdollisti katon rakentamisen myös talviaikana. Sisätilan maalaukset konservoitiin ja osa pinnoista maalattiin. Tekniikka uusittiin kokonaisuudessaan. Kattotyö valmistui paanukattoa lukuun ottamatta kesällä 2007 ja kirkko vihittiin uudelleen käyttöön 30.11.2008.

Palkinnon historia

Professori, arkkitehti Erik Kråkströmin täyttäessä 80 vuotta v. 1999, hän toivoi, että mahdolliset muistamiset osoitettaisiin tilille, josta muodostettaisiin Rakennustaiteen seuran puurakennuspalkinto-rahasto.

Erik Kråkströmin kuoltua alkuvuodesta 2009 rahasto sai vielä lisäpääomaa ja palkinto nimettiin uudelleen muotoon Erik Kråkström -puurakennuspalkinto.

Palkinto myönnetään henkilölle tai työryhmälle, joka on paneutunut erityisesti perinteiseen puurakentamiseen. Täten se eroaa Puuinfon vuosittain jakamasta Puupalkinnosta, joka ammentaa koko puurakentamisen ajankohtaisesta kentästä ja osoittaa usein palkinnon puurakentamisen innovaatioille.

Ensimmäisen kerran rakennustaiteen seuran puurakennuspalkinto annettiin v. 2001

suomalaisen kansanrakentamisen dokumentoijalle ja tutkijalle, filosofian maisteri Alfred Kolehmaiselle.

Seuraavana vuonna palkittiin Kärämäen paanukirkon rakentamishanke, jossa uutta arkkitehtonista muodonantoa toteutettiin vanhoilla puurakennusmenetelmillä. Mainittakoon, että Kärämäen paanukirkko on toiminut myös perinnerakentamisen ”laboratoriona” ja opetuskohteena.

Suomen rakennustaiteen museossa avattiin palkinnon julkistamispäivänä Erik Kråkströmin elämäntyötä esittelevä näyttely Erik Kråkström, arkkitehti ja kulttuuripersoona.

Palkinnon saajan valitsee Rakennustaiteen seuran johtokunta.

Lisätietoja ja lehdistökuvia:

Arkkitehti Risto Iivonen,
Rakennustaiteen seuran puheenjohtaja
050 521 6122

Rakennustaiteen seura
Kasarmikatu 24
00130 Helsinki